

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

**Методичні рекомендації
до практичних робіт з дисципліни
«Економіка природокористування»
для студентів
спеціальності 101 Екологія (ОР бакалавр)**

м. Івано-Франківськ 2021

Рекомендовано до друку Вченою радою Факультету природничих наук як навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 101 Екологія (ОР бакалавр)
(протокол засідання Вченої ради № _ від _____ 2021 року)

Автор:

Шпарик Віктор Юрійович – кандидат біологічних наук, доцент (м.Івано-Франківськ).

Рецензенти:

Миленька М.М. – кандидат біологічних наук, доцент, завідувачка кафедри біології та екології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ).

Клід Віктор Васильович – кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри лісового і аграрного менеджменту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ).

Шпарик В.Ю. Методичні рекомендації до практичних робіт з дисципліни «Економіка природокористування» для студентів спеціальності 101 Екологія (ОР бакалавр) – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. – 9.

© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2021
©Шпарик В.Ю., 2021

ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Тема 1. Природно-ресурсний потенціал території. Еколого-економічна ситуація. Еколого-економічне районування

Економіка та природокористування: соціально-економічна сутність. Мета, завдання, об'єкт, предмет і методи дисципліни «Економікаприродокористування». Аналіз кейсу «Можливості природи й потреби людини». Еволюція стратегії природокористування. Проблеми й еколого- економічні принципи раціонального природокористування. Функції органів державного регулювання природоохоронної діяльності в Україні. Концепції безкоштовності та невичерпності природних ресурсів, затратно-результатна концепція.

Література: [1, 2, 3, 4, 5, 5, 6].

Тема 2. Натуральні та вартісні показники оцінки природних ресурсів. Економічна оцінка природних ресурсів на макро- та мікроекономічному рівні, її головні методологічні й методичні принципи.

Сутність екологічної експертизи, її форми, об'єкти й порядок проведення. Поняття про екологічний аудит. Види аудиту. Сутність і мета екологічного моніторингу на різних рівнях. Суб'єкти екологічного моніторингу. Екологічне страхування: сутність, механізм здійснення в Україні. Поняття ефективності. Природоохоронні заходи та їх види. Економічна ефективність природоохоронних заходів, методика її визначення. Безвідходні й маловідходні технології: поняття, економічна й екологічна ефективність. Статичні й динамічні методи визначення економічного ефекту від впровадження природоохоронних заходів: переваги й вади.

Література: [1, 2, 3, 4, 5, 5, 6].

Тема 3. Основи концепції сталого розвитку

Сутність поняття сталого розвитку, підходи до його розуміння. Інноваційний фактор у контексті сталого розвитку. Поняття, показники й індикатори сталого розвитку аграрної сфери.

Співвідношення економічних, соціальних й екологічних цілей на шляху до сталого розвитку. Головні цілі сталого розвитку: панацея чи утопія?

Література: [1, 2, 3, 4, 5, 5, 6].

Тема 4. Екологічні витрати в економіці підприємства

Екологічні витрати, механізм їх формування. Забруднення навколишнього середовища: наслідки для підприємства. Методика оцінювання внутрішнього еколого-економічного збитку. Наслідки від забруднення навколишнього середовища для людей. Проблеми поводження з відходами та перспективи вторинного ресурсовикористання в Україні. Методика екологічної оцінки безвідходності виробництва. Економічні стимули переробки відходів виробництва. Відходи різних галузей економіки: проблеми переробки й утилізації.

Література: [1, 2, 3, 4, 5, 5, 6].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Тема 5. Еколого-економічні проблеми використання земельних ресурсів

Наслідки забруднення земельних угідь. Економічна оцінка земель: сутність, принципи, методика. Методика визначення економічних збитків від забруднення земель. Меліорація та хімізація землеробства: втрачені можливості й перспективи екоінноваційного розвитку. Ринок сільськогосподарських земель: аргументи «за» і «проти».

Література: [1, 2, 3, 4, 5, 5, 6].

Тема 6. Еколого-економічні проблеми охорони атмосферного повітря

Джерела й основні види забруднювачів повітря. Організаційно- економічні заходи щодо забезпечення охорони атмосферного повітря. Методика визначення розмірів відшкодування збитків від забруднення атмосферного повітря. Проблеми збереження озонної оболонки землі. Забруднення атмосферного повітря викидами транспортних та інших пересувних засобів й установок.

Література: [1, 2, 3, 4, 5, 5, 6].

Тема 7. Лісові ресурси: охорона, оцінювання та використання

Роль лісу в контексті сталого розвитку. Стан і проблеми лісокористування в Україні. Економічна оцінка лісів. Плата за лісокористування. Економічна шкода від порушення лісоохоронного законодавства й порядок визначення втрат лісогосподарського виробництва. Багатофункціональність лісу та проблеми її економічної оцінки. Проблеми неконтрольованого вирубування й відтворення лісу. Економічна, соціальна й екологічна шкода від забруднення лісу та посилення за це відповідальності.

Література: [1, 2, 3, 4, 5, 5, 6].

Тема 8. Економічний механізм раціонального природокористування

Сутність поняття «економічний механізм». Ринкові механізми регулювання природокористування. Ефективність економічного механізму екологічного регулювання. Причини виникнення та механізми регулювання екстернальних ефектів. Методичні підходи до економічної оцінки природних ресурсів: переваги й недоліки. Диференціальна рента як основний критерій економічної оцінки природних ресурсів.

Література: [1, 2, 3, 4, 5, 5, 6].

Питання для написання рефератів

1. Сучасний стан природокористування.
2. Характеристика завдань «Економіки природокористування».
3. Формування екологічної культури в різних країнах світу.
4. Практичне значення біосфери та її елементів.
5. Права власності та використання природних ресурсів на сучасному етапі розвитку суспільних відносин.
6. Проблеми сталого розвитку економіки й охорона навколишнього природного середовища. Комплексний підхід до їх вирішення.
7. Природні ресурси та їх вплив на становлення ринкової економіки.
8. Аналіз реалізації основних функцій статистики навколишнього природного середовища.
9. Сучасний стан корисних копалин в Україні та ефективність їх використання (за допомогою статистичних показників).
10. Види та характеристика кадастрів природних ресурсів України.
11. Шляхи покращання використання лісових ресурсів України.
12. Поєднання природоохоронної і господарської діяльності та їх вплив на темпи економічного розвитку суспільства.
13. Аналіз сучасного стану навколишнього середовища і раціонального природокористування.
14. Екологічна безпека та шляхи її досягання.
15. Історія розвитку природних територій, що охороняються, в Україні.
16. Сучасні регіональні екологічні проблеми в Україні.
17. Відомі природні території світу, що охороняються.
18. Аналіз наукових підходів до економічної оцінки природних ресурсів і територій.
19. Роль інформації про природні території, що охороняються, для розвитку суспільного виробництва.

20. Основні територіально-виробничі комплекси в Україні: проблеми та шляхи підвищення їх ефективності.
21. Проблема відходності виробництва й використання відходів у контексті переходу до екологічного розвитку.
22. Нетрадиційні джерела енергії. Біопідприємництво.
23. Концепція раціонального природокористування в Україні.
24. Ефективність раціонального природокористування в Україні.
25. Ефективність ресурсозбереження в Україні.
26. Роль НТП у вирішенні екологічних проблем України.
27. Зарубіжний досвід ефективного природокористування.
28. Характеристика та аналіз основних видів природоохоронних заходів (на прикладах конкретної галузі).
29. Дослідження механізму формування економічних збитків.
30. Проблеми оцінки економічної ефективності природоохоронних заходів.
31. Характеристика фінансово-економічного механізму природокористування.
32. Напрями екологічної політики за кордоном.
33. Інструменти екологічної політики.
34. Система стимулювання раціонального природокористування.
35. Розвиток екологічного права в Україні.
36. Досвід розвитку екологічної політики в економічно розвинутих країнах.
37. Аналіз практичного використання екологічного законодавства в Україні.
38. Проблеми поєднання еколого-економічних інструментів з правовими та їх ефективність.
39. Аналіз системи управління охороною навколишнього природного середовища.
40. Органи управління охороною навколишнього природного середовища.

41. Органи управління охороною навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів.
42. Напрями розвитку економічних інструментів екоменеджменту в Україні.
43. Розвиток екологічного маркетингу та його принципів.
44. Сучасні проблеми екомаркетингу та шляхів їх вирішення.
45. Сутність еколого-економічних ризиків і система їх оцінки.
46. Управління еколого-економічними ризиками.
47. Екологічні ризики інновацій.
48. Економічний механізм і еколого-економічні інструменти.
49. Еколого-економічні інструменти: принципи формування і механізми дії.
50. Форми еколого-економічних інструментів.
51. Ринкові механізми регулювання природокористування.
52. Система фінансування природоохоронної діяльності.
53. Механізм формування ринку екологічних інновацій.
54. Мотиваційний механізм розвитку екологічно орієнтованої інноваційної діяльності.
55. Поняття і зміст ефективності природоохоронних заходів.
56. Показники еколого-економічної ефективності природоохоронних заходів.
57. Еколого-економічний аналіз і оцінка природокористування.
58. Витрати природоохоронного призначення.
59. Економічні показники природоохоронної діяльності в Україні.
60. Платне природокористування в Україні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економіка природокористування: підручник/ [Фурдичко О.І., Мармуль Л.О., Малєєв В.О., Пилипенко Ю.В.]. – К.: Аграрна освіта, 2009. – 256 с.
2. Макарова Н.С., Гармідер Л.Д., Михальчук Л.В. Економіка природокористування: Навч.посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 322 с.
3. Царенко О.М., Несветов О.О., Кадацький М.О. Основи екології та економіка природокористування. Курс лекцій. Практикум: Навчальний посібник. – 3-є вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 592 с.
4. Синякевич І.М. Економіка природокористування: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1996. – 156 с.
5. Синякевич І.М. Інструменти екополітики: теорія і практика. – Львів: ЗУКЦ, 2003. – 187 с.
6. Врублевська О.В. Економічні інструменти екополітики в Україні. Довідник. Видання друге. – Львів: УкрДЛТУ, 2000. – 169 с.